

Natuurtoets Oostelijke Binnenstad

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Planteam Groen, ecologie, Stedelijke
recreatie en Water

Maart 2010

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders	5
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	8
5. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna	12
6. Consequenties natuurwetgeving	13

1. Samenvatting en conclusies

Voor de Oostelijke Binnenstad van Stadsdeel Centrum wordt een nieuw bestemmingsplan gemaakt. Het plan is conserverend; wijziging van functies wordt niet mogelijk gemaakt.

In dit onderzoek is nagegaan of er vanuit de natuurwetgeving consequenties zijn voor het plan. Voor dit gebied gaat het om de Flora- en faunawet. In het plangebied komen een aantal beschermde dier- en plantensoorten voor. Ook relatief kleine ingrepen kunnen effect hebben op deze soorten.

Veel gebouwen in het plangebied zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Bij sloop of grote renovatie van gebouwen is dan ook vrijwel altijd nader onderzoek nodig. Voor de meeste broedvogels geldt dat de nesten alleen gedurende de broedperiode beschermd zijn. Nesten van gierzwaluwen en huismussen zijn echter het hele jaar beschermd. Dichte struiken en klimop waarin huismussen zich verschuilen horen bij de beschermde verblijfplaatsen.

Op een aantal kademuren groeien muurplanten. Gele helmbloem, tongvaren en steenbreekvaren vallen onder de Flora- en faunawet. Indien bij de werkzaamheden gebruikt wordt gemaakt van de gedragscode is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig.

Ligging plangebied

2. Inleiding

Het project

Het bestemmingsplan voor de Oostelijke binnenstad is conserverend van karakter, functiewijzigingen zijn beperkt. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er vanuit de natuurwetgeving kunnen zijn voor de bestaande situatie.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het gebied en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van beperkte ingrepen heeft op de aanwezige soorten beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of er omstandigheden zijn, waarbij een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden. In september en oktober 2009 is het plangebied een aantal malen bezocht.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïnventariseerd. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen. Locaties van roepende rugstreeppadden worden elk jaar in kaart gebracht. In 2004 en 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïnventariseerd.

BenD Natuuradvies doet in opdracht van stadsdelen en diensten onderzoek naar muurplanten op kademuren. Een groot deel van deze muurvarens wordt door de Flora- en faunawet beschermd. In 2009 zijn de kademuren in het plangebied geïnventariseerd.

Begrenzing van het plangebied

Het plangebied ligt in het Stadsdeel Centrum en wordt begrensd door de Amstel, de Singelgracht, de Nieuwe Vaart en de Nieuwe Herengracht.

3. Kaders

Algemeen

Twee wettelijke regelingen zijn van belang:

- de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) voor de gebiedsbescherming;
- de Flora- en faunawet (Ffw) voor de soortenbescherming.

Daarnaast zijn waardevolle gebieden beschermd op basis van beleid, zoals de Nota Ruimte en het provinciale en het gemeentelijk natuurbeleid.

Wettelijk kader

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000 gebieden). Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied (externe werking) moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren (dit wordt de verslechtings- en verstoringstoets genoemd) dient er een vergunning op grond van de Nb-wet te worden aangevraagd. Het bevoegd gezag voor deze vergunning is Gedeputeerde Staten van de provincie waarin het Natura 2000-gebied in is gelegen.

Indien het plan bovendien mogelijk significante negatieve gevolgen heeft voor deze gebieden dient een passende beoordeling gemaakt te worden. Significante negatieve gevolgen treden op als de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied worden aangetast. Is dit het geval, kan alleen een vergunning worden verkregen indien wordt voldaan aan de zogenaamde ADC-criteria. Dat wil zeggen voor het plan moeten dan geen alternatieven zijn, er dient sprake te zijn van een dwingende reden van groot openbaar belang en er is voorzien in compenserende maatregelen.

Soortbescherming

In april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht geworden. In februari 2005 is de wet met een Algemene Maatregel van Bestuur aangepast. In augustus 2009 is door de Dienst Regelingen, naar aanleiding van uitspraken van de Raad van State de 'Uitleg over de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet' uitgebracht. Tevens is de lijst met vogels waarvan het nest het hele jaar beschermd is aangepast.

Op grond van de Flora en Faunawet (Ffw) zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffw bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen. De wet en bijbehorend Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Vrijstellingenbesluit) kent verschillende beschermingsregimes voor diverse soorten.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de meest relevante artikelen uit de Flora- en faunawet.

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Voor zover er geen algemene vrijstelling geldt of een vrijstelling op grond van een goedgekeurde gedragscode, bestaat de mogelijkheid om van de verbodsbepalingen ontheffing aan te vragen bij de Minister van LNV. Voor de zwaarst beschermde soorten, (Tabel 3 soorten), wordt deze ontheffing slechts verleend, indien:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar kunnen brengen;
- er is geen andere bevredigende oplossing;
- de activiteit past binnen een van de belangen genoemd in het vrijstellingsbesluit;

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AMvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud (1) of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als er activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor soorten van de Habitatrichtlijn is het niet mogelijk om op grond van 'Ruimtelijke ontwikkeling' ontheffing aan te vragen, dit kan alleen met een belang uit de Habitatrichtlijn(2).
	Vogels	Voor vogels geldt een afzonderlijk beschermingsregime. Gedurende de broedtijd zijn nesten beschermd. Voor een aantal soorten geldt het nest als een vaste verblijfplaats, dit is ook buiten het broedseizoen beschermd. Ook voor vogels geldt dat er alleen ontheffing kan worden gevraagd met een belang uit de Vogelrichtlijn (2).
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

(1) Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de **voortzetting** van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

- (2) In de artikelen 2b tot en met 2d van het Vrijstellingsbesluit worden de mogelijkheden om ontheffing te verlenen van verbodsbepalingen gerelateerd aan specifieke belangen. Deze belangen zijn:
- a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap**
  - b) de bescherming van flora en fauna
  - c) de veiligheid van het luchtverkeer
  - d) de volksgezondheid en de openbare veiligheid
  - e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten
  - f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren
  - g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort**
  - h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw**
  - i) bestendig gebruik**
  - j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling**
- De vet gemarkeerde belangen(a, g, h, i, j) komen niet voor in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Belang e komt alleen voor in de Habitatrichtlijn en niet in de Vogelrichtlijn. De belangen waarop ontheffing kan worden aangevraagd voor soorten van Vogel- en Habitatrichtlijn zijn dus beperkt.*

De Gemeente Amsterdam heeft een gedragscode, deze is 11 december 2009 door de minister ondertekend. Met het werken volgens de gedragscode kan een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten worden voorkomen. Meer informatie over de gedragscode is te vinden op www.flora-fauna.amsterdam.nl.

Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In het structuurplan van de gemeente Amsterdam worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie (TAC) worden voorgelegd. Vigerend is het structuurplan van 2002. Een nieuwe structuurvisie is in de maak.

Soorten van de Rode lijsten

Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. De kwetsbaarheid van een soort speelt een rol bij de beoordeling van een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet. Voor een beschermde soort van de Rode lijst is de afweging diepgaander.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving

Het hele plangebied is omgeven door stedelijk gebied en onbereikbaar voor grondgebonden zoogdieren, zoals bosmuis en egel, en amfibieën.

Het plangebied

Er is veel groen in de wijk. De plataan is een veel voorkomende boom langs straten en op pleinen. Ook iepen, elzen en berken zijn aangeplant. Binnentuinen zijn groot in dit deel van de binnenstad en ze zijn groen ingericht. In het plangebied bevinden zich een paar kleine parken: het Wertheimpark en het J.W. Overlooppad. De parkjes worden gekenmerkt door de grote verscheidenheid aan oude bomen. Verder zijn er twee bijzondere groengebieden: de Hortus Botanicus en Artis. Beide ook met veel verschillende soorten oude bomen.

Ecologische verbinding

De Amstel is een groene verbinding met het buitengebied, maar ligt ter hoogte van het plangebied te veel in de stad om als ecologische verbinding te kunnen functioneren. Er zijn te veel obstakels voor dieren die zich over de grond verplaatsen.

Inventarisatie: aangetroffen en verwachte soorten

Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren ontbreken. De stad is daarvoor onvoldoende toegankelijk. Er zijn ecologische verbindingen, waarlangs dieren zich kunnen verplaatsen en er is niet of nauwelijks leefgebied in de openbare ruimte.

De combinatie foerageergebied, in de vorm van veel straatgroen, groen in binnentuinen, parkjes, water en mogelijke verblijfplaatsen in oude, monumentale gebouwen maakt de wijk zeer geschikt als leefgebied voor vleermuizen. Artis is bijvoorbeeld een perfect foerageergebied. Gericht onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen is in dit deel van de stad nog nooit gedaan. De gewone dwergvleermuis (het hele jaar) en de ruige dwergvleermuis (vooral in najaar en winter) worden verwacht. Bij sloop en grondige renovatie van oude gebouwen moet rekening worden gehouden met verblijfplaatsen van vleermuizen.

Broedvogels

In het plangebied komen nog een aantal kolonies huismussen voor. (Zie kaartje). Opvallend zijn de grote mussenkolonies in Artis. Verder zijn er nog slechts enkele kleine groepen in het plangebied. Er is alleen onderzoek gedaan in de openbare ruimte.

Mussenkolonies; rood is meer dan 50; groen is minder dan tien

Ook gierzwaluwen broeden in kolonies. Dit is een soort, die afhankelijk is van hogere pannendaken of speciaal aangebrachte nestvoorzieningen. Op de hoek Nieuwe Herengracht, Plantage Kerklaan, Plantage Muidergracht zit in ieder geval een groep gierzwaluwen.

Verder broeden er algemene tuin- en parkvogels, zoals ekster, merel, heggenmus, winterkoning, pimpel- en koolmees en in en langs het water fuut, wilde eend, meerkoet en waterhoen.

Oude bomen worden op veel plaatsen gebruikt door de grote bonte specht. De halsbandparkiet is nadrukkelijk aanwezig. Hij gebruikt de oude nestgaten van de specht als broedplaats.

Bijzondere waarnemingen zijn:

Een witte kwikstaart in 2008 onder een brug over de Nieuwe Herengracht (bij de Hortus).

Een boerenzwaluw onder een brug over de Muidergracht bij Artis.

In Artis broedt een reigerkolonie, bij deze kolonie broeden ook kwakken.

Bij de universiteitsgebouwen aan de Roeterstraat heeft waarschijnlijk een torenvalk gebroed.

Opvallend is ook de albinomeerkoet, die al jaren in de Amstel in de omgeving van de Hermitage verblijft.

Amfibieën

Er zijn meldingen van amfibieën in binnenblokken, de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander zijn daarvan voorbeelden.

Watersalamanders zitten in de vijver van de Hortus. Bij de Hermitage zit een grote groep bruine kikkers.

Aan de noordkant van Artis bij de woonboten aan het Entrepotdok bevindt zich een groep vroedmeesterpadden. Alle amfibieën in het plangebied zijn uitgezet. Op natuurlijke wijze kunnen ze het plangebied niet bereiken. De vroedmeesterpad is een exoot, die niet in de omgeving van Amsterdam voorkomt. Van oorsprong komt hij alleen in Zuid-Limburg voor.

Vissen

Al het water staat in open verbinding met het IJ. Soorten kunnen zich eenvoudig door het hele plangebied verplaatsen. In de Nieuwe Vaart zijn bijvoorbeeld haringen gevangen.

In de Amstel, net buiten het plangebied, zijn bij een inventarisatie van vissen in opdracht van Waternet brasem, kolblei, karper, pos, baars, bot, blankvoorn en snoekbaars aangetroffen.

Karpers trekken in de winter de Amstel en de grachten in omdat het in de stad warmer is dan in het buitengebied. Onder de bruggen van de Amstel zijn snoeken en snoekbaarzen waar te nemen.

In de Singelgracht is bij een meetpunt van Waternet een bittervoorn gevangen. In de Plantage Muidergracht aan de oostkant van Artis zijn bijzondere weekdieren aangetroffen, zoals zwanenmossel, Aziatische korfmossel en bolle stroommossel. De bittervoorn maakt gebruik van grote schaaldieren om eieren af te zetten.

Kademuren met muurplanten

De kademuren worden vrijwel jaarlijks op muurvarens en een aantal andere specifieke soorten geïnterviewd. Een aantal van deze soorten zijn beschermd.

In het plangebied bevinden zich een aantal kades met beschermde planten. Vooral op de kademuren ten oosten van de Amstel (Nieuwe Prinsengracht, Nieuwe Herengracht, Onbekende Gracht) komen veel beschermde exemplaren voor. Dit gebied wordt door florakenners als bijzonder beschouwd.

Voorkomende soorten zijn: tongvaren, steenbreekvaren, gele helmblom.

Op de Amstelsluizen staat een exemplaar van de groensteel. Dit is voor Nederland een zeer zeldzame soort.

Kademuren met muurvegetatie

- Kademuren met beschermde planten
- Kademuren met overige planten

Analyse

Het plangebied bestaat uit intensief gebruikt stedelijk gebied. Voor grondgebonden soorten is er in de openbare ruimte geen leefgebied. Amfibieën en een enkele egel zijn door de mens naar binnenblokken gebracht. Kikkers, padden en salamanders kunnen zich in binnenblokken met vijvers voortplanten en daar voortbestaan. Het plangebied is wel geschikt voor vliegende soorten. Voor vleermuizen zijn er verblijfplaatsen in gebouwen en is er geschikt foeragegebied. Naast de broedvogels, die in de binnentuinen verwacht kunnen worden zijn er een paar zeer bijzondere soorten voor stedelijk gebied: de kwak, de boerenzwaluw en de witte kwikstaart. De nesten van gierzwaluw- en mussenkolonies zijn door de Flora- en faunawet extra beschermd.

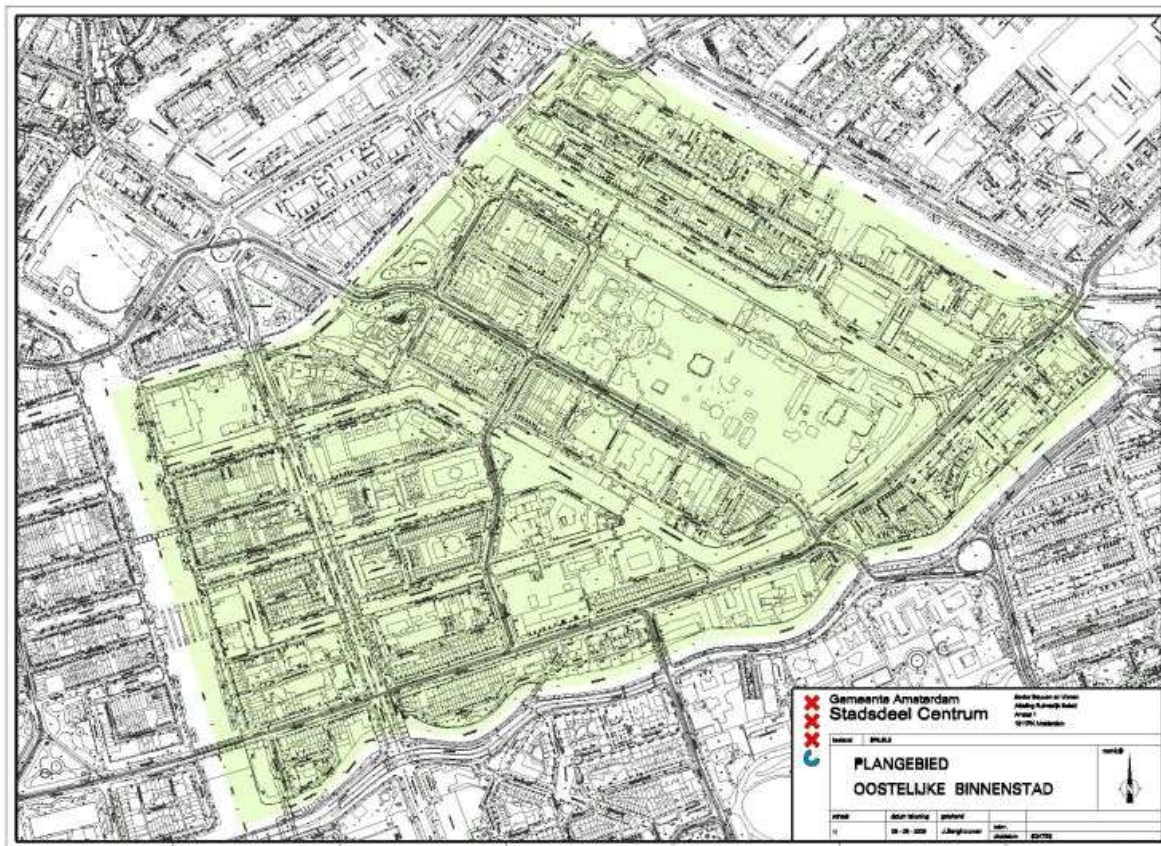
	wetenschappelijke naam	Ffwet
Zoogdieren		
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	F3 H4
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	F3 H4
Broedvogels Art. 11		
Huismus	Passer domesticus	
Gierzwaluw	Apus apus	
Amfibieën		
Gewone pad	Bufo bufo	F1
Kleine watersalamander	Triturus vulgaris	F1
Bruine kikker	Rana temporaria	F1
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans	F3 H4
Flora		
Tongvaren	Asplenium scolopendrium	F2
Steenbreekvaren	Asplenium trichomanes	F2
Groensteel	Asplenium viride	F2
Gele helmblom	Pseudofumaria lutea	F2

- F1 → Tabel 1 Ffwet Vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
F2 → Tabel 2 Ffwet Ontheffing of gedragscode bij ruimtelijke ontwikkelingen
F3 H4 → Tabel 3 Ffwet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, ontheffing nodig bij ruimtelijke ontwikkelingen

5. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna

Het plan

Het bestemmingsplan is conserverend van karakter. Nieuwe ontwikkelingen worden niet mogelijk gemaakt. Voor een aantal (beschermd) soorten geldt dat ook kleine ingrepen van invloed kunnen zijn op hun duurzaam voortbestaan.

6. Consequenties natuurwetgeving

Gebiedsbescherming

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Het IJmeer is het dichtstbijzijnde gebied met deze status. Externe werking van het plan op dit Vogelrichtlijngebied is niet aannemelijk.

De Hortus, Artis en het Wertheimpark maken deel uit van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam.

Soortbescherming, ontheffing Flora- en faunawet

Beschermde soorten

De vleermuizen, de broedvogels, de amfibieën, tongvaren, groensteel, gele helmbloem en steenbreekvaren zijn door de Flora- en faunawet beschermde soorten. Voor de kleine watersalamander, bruine kikker, en de gewone pad geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Bij werkzaamheden, waarbij beschermde muurplanten betrokken zijn kan volgens de gedragscode van de Gemeente Amsterdam worden gewerkt. Dan is er geen ontheffing nodig. Voor de overige soorten is een ontheffing nodig als er verbodsartikelen overtreden gaan worden.

Vleermuizen

Als er gebouwen gesloopt of ingrijpend gerenoveerd gaan worden moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van vleermuizen. In eerste instantie kan een gebouw aan de buitenkant beoordeeld worden op mogelijk geschikte invliegopeningen of verblijfplaatsen achter daklijsten. Als dat zo is, en bij de meeste oude gebouwen is dat het geval, is nader onderzoek met ^{batdetectoren} volgens een vastgesteld protocol nodig. Als er verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen is er een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Hierbij moet worden aangegeven op welke wijze bij de sloop de vleermuizen worden ontzien en hoe er in de nieuwbouw in vervangende verblijfplaatsen wordt voorzien. Aangezien de gewone dwergvleermuis in Amsterdam op veel plaatsen voorkomt en het duurzaam voortbestaan van de populatie niet bedreigd wordt is de verwachting, dat de ontheffing wordt verleend. Omdat de gewone en de ruige dwergvleermuis op de Habitatrichtlijn staan is er een voor deze richtlijn geldend belang nodig (zie hoofdstuk 3, paragraaf soortbescherming).

Broedvogels

Voor de meeste broedvogels geldt, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Ontheffing voor broedende vogels wordt meestal niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Broedvogels, waarvan het nest ook buiten de broedtijd beschermd is, zijn de huismus en de gierzwaluw. Huismussen hebben naast nestgelegenheid – ook goede schuilgelegenheid (dichte heggen, klimop, dichte struiken) nodig. Deze begroeiing maakt deel uit van de vaste verblijfplaats van de huismus.

Amfibieën

De vroedmeesterpad is een zwaar beschermde soort (tabel 3).

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermde, geldt de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat bij demping van een vijver in een binnenblok amfibieën verplaatst moeten worden naar een andere locatie.

Soorten van de Rode lijst

De huismus is een soort van de Rode lijst.